

ספר ואלה שמות

השלים הכתוב בספר בראשית שהוא יצירה בחדש העולם ויצירת כל נוצר, ובמカリ האבות כולם¹ שהם כענין יצירה לזרען², מפני שכל מקריהם ציורי דברים לרמזו להודיע כל העתיד לבא להם³, ואחריו שהשלים היצירה המותיל ספר אחר בענין המשעה הבא מן הרומים ההם, ונתייחד ספר ואלה שמות בענין הגלות הראשון הנגזר⁴ בפיירוש ובעגולה מתנו, וכן חור והתחילה בשמות יורדי מצרים ומספרם אף על פי שכבר נכתב⁵ זה בעבר כי ירדתם שם הוא ראשית הגלות כי מאז הוה⁶, והנה הגלות איננו נשלם עד יום שובם אל מקומם⁷ ועל מעלה אבותם ישובו, וכשיצאו מצרים אף על פי שייצאו מבית עבדים עדין יחשבו גולים כי היו בארץ לא להם⁸, ובכளים במדבר⁹, וכשבאו אל הר סיני ועשו המשכן ושב הקדוש ברוך הוא והשרה שכינתו ביןיהם או שבו אל מעלה אבותם שהיה סוד אלה עלי אהילתם¹⁰, והם הם המרכבה*. ואז נחשבו גואלים, וכן נשלם הספר הזה בהשלימו ענין המשכן ובכיהות כבוד ה' מלא אותו תמיד*: //

(2) תקופת המשנה גרך

| אדורנו מוננו ורבנו בעל מי השלוות מאיזוביא צוקוללה"ה שראה את המנהיגים מפניהם, וראה את מנגדו אפשרות הביצה גם בעבר לקליפה, הסביר כי באכילת הביצה יש רמז לשתי הגaalות של ישראל. לאלו הגרע משיערבד מצרים, ולגאות הרוח בקבלה התורה. ומה הרמז בכיבזה על שני אלה? אלא אמר הארmono'ר צוקוללה"ה¹⁴, כל הנולדים בעולם, כיון שנולדו נגמרה ההולדה בשלימות והגיעה את החקלאות, וולת הביצה, ביצה שנולדה לא הגיעה בה ההולדה אל חכליתה, עדין היא צריכה להולדה שנייה, להולדת האפרות. וכלידת האפרות הנולד בילדיה אחר לידה, כך עם ישראל. כישיאו ישראל ממערים הייתה יתירה לידה להם, לידה ראשונה, כמו שאמרו במדרשי שוחר טוב¹⁵: "יוושע"ה ביום שהוא את ישראל מיד מערם א"יABA בר כהנא בשם רבותינו, כעובר שהוא נתון בשמי בהמה, וכקש שהרועה נתון ידו ושותה מעיה, כך עשה הקב"ה לישראל במצרים להוציאם, שנאמר: לובא לךת לו גוי מקרב גוי". וככיבזה שלמראית עין גולם היה אבל בפנימיותה נמצא כח ויקום האפרות, כך ישראל בשעת יציאתם מצרים כבר ניתן בהם הכח הראשון וההקשר להיות נולדים לידה שנייה, והוא בא להם בשעת מתן תורה, שכזה הגיעה לידי התכליות. ורַ

| זה הספר נקרא בפי בעלי המדרש ספר שמות. כדאיתא בבב"ר פ"ג ויוח או רנד ס' שמota וכו'. וכן בהרבה מקומות. והרבנן¹⁶ סוף הספר קראו ספר היגוארה. וזה רבניו בהג' בסוף סוף הקדוש יקראו ספר שני דקחשים חמשה חמשה תורה. ספר בראשית. וחומיש שני. וספר רוגנים. וחומש הפקדים. ומשנה תורה. ושוטה דמן ז"ל ניתן לשלמו בינה. שלא בתנום שינה השם כזה הספר. והוא לרבניו לקרוא כולם בספר החמש שני ושישי וכו'. או חומש שמות, או על הענין הטסחים שבו בפי יציאת מצרים או מתן תורה. כמו שקורא ספר במדבר. ספר הפקדים וכט"ב במקומוطم. אלא בא לשלמו דזה הספר ביהוד היה שני לספר ראשית הבריאת כי הוא החל שני טהה הספר. היינו בו גמור פרדר הכריאת. וכוכתרם ז"ל בראשית בשביל ישאל שנקרו ראשית. פ' כתלה העולים בכלל. והא שיה אומה אותה הלקה עמו. וזה לא נשלם עד שיצאו ישראל ממצרים ובאו להכליהם שהיו ראויים להיות לאור נים להעמידם על ידיעת אלהי עולם. וכמו שביארנו בענף הספר י"ב נ"א ע"ה פ' יצאו ב"י על צבאותם. וזה תכלית הבריאת שנברא למכחו י"ת' כמ"ש כל גורקraj באשמי ולכבודו בראותו וכו'. נמצא דינייתם סצרים ח'י נמר הכריאת ראשית. והיינו לדראתך בעבודת כמכורא עוד ברבה בראשית בוכנות התורה שנקרו ראשית ראשית. כוליכים ד"ע יהיו עבר ויהיו בקר יום הששי מלמד שהנתנה הקב"ה עם מעשה בראשית אם מקבלין ישראל את התורה סופם ואם לא אני אחיך אתכם לתהוו ובו. נמציא דמתן תורה הוא גמור הכריאת והיינו אך יציאת מצרים שאו היה ראיים ישראל לקלב תורה ולהשלים הבריאת ולא בואה לתכלית יצירות. והרי זה אצלם ד' למ' דעת אנושי וסדרות ישות של תורה האדם. אשר ע"ז שלא הגע חבל ומלאה לה השלימות עד אחר זמן וב' אחר בריאת ש"א. וכן כהווים יש ורבה בני אדם שלא הגיעו לה הטעה. פ' מדבר מושבל נס לאו"ע דrok והה תכלית מעלת האדם. וכן יש לנו להאמין דआע"ז שלא ניתן תורה וחיקותה עד אחר יציאת מצרים. וגם עתה יש תורה טישאל של גוי מושיע רדעת תורה. פ' רק תורה היא תכלית טלית ישראל. שנוצרו לבריותם על לאור נois. נמצא דספר שמות הוא ספר שני לזראים כטו שחתה ענין אחד ובו שני חלקים של ספר הכריאת: //

(3) מועד נסיך כבשה
1. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
2. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
3. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
4. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
5. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
6. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
7. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
8. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
9. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
10. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
11. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
12. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
13. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
14. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
15. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
16. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
17. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
18. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
19. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
20. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
21. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
22. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
23. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
24. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
25. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.
26. נסיך כבשה: נסיך כבשה טהיר גמלים בין חמץ.

(4) נסיך כבשה
1. נסיך כבשה
2. נסיך כבשה
3. נסיך כבשה
4. נסיך כבשה
5. נסיך כבשה
6. נסיך כבשה
7. נסיך כבשה
8. נסיך כבשה
9. נסיך כבשה
10. נסיך כבשה
11. נסיך כבשה
12. נסיך כבשה
13. נסיך כבשה
14. נסיך כבשה
15. נסיך כבשה
16. נסיך כבשה
17. נסיך כבשה
18. נסיך כבשה
19. נסיך כבשה
20. נסיך כבשה
21. נסיך כבשה
22. נסיך כבשה
23. נסיך כבשה
24. נסיך כבשה
25. נסיך כבשה
26. נסיך כבשה

בתוכה בתורה הקדושה אוזות כלל ישראלי "...הן עם לךך ישבו
ובגויים לא יתחשב" (במדבר כט), בולם ישראלי הוא או מה לבדה
ואינה מתערבת עם שאר האומות. תכליותם של בני ישראל להיות
מובדים, כי איןם משגיים שלמותם אף וכן בהיותם נפרדים מן
האומות ודבקים בד', ואנו משגיים הם את מטרתם - הייתם מלכית
בניהים וגוי קדוש המשפיעים ומאמירים מאור ד' לכל העולם כולו,
וכמו שאמר הנביא, "נתתיך לאור גויים" (ישעיה מטו). אבל כל זמן
שדבקים פגויים, לא די שאינם משפיעים לטובה על הגויים, אלא
אדרכבה משפיעים לרעה מהם. כמו שאמר הכתוב, "ניתערבו הגויים
וילמדו מעשיהם" (תהלים קלח), בולם מזדים להם, לזכרים
בנותיהם לנשיהם, עובדים את אלהיהם וגורמים חורבן ואבקון
 לישראל, וכמו שנאמר, "ולא תתחנן בסתר לא תתן לבנו ובתו לא
תקח לבנה, כי יסיר את בנה מאחריו ועבדו אליהם אחרים ותירה אף
ד' בכם והשנידך מהר" (דברים זג).

ד - נמצאו שקרבת ישראל לאומות מזיקה להם ולעולם, וגם
לאומות העולם עצמן, כי הם חסרים אפילו ד' המדריכים אותם
וזמאים להם באור ד'. (16)

ה - על כן טبع הקב"ה בתוכנות אומות העולם שאינם סובלים
קרכתיינה במקה שאנו מתקדמים ומתקרבים להם, באotta מדיה הן
דוחים ומרחיקים אותנו מפניהם, דוגמת מה שכתוב בתורה
"...התמperfacts שם לאיבר...וזאין קה" (דברים כח:ט). מציאו
בזה, כלל ישראל המתקדמה לאומות, אין לה קיום בעולם ואין השמי
סובליה משום שאין לבריאה צורך ותכלית בה, כי אם בעם ישראל
טהור בתוכנותו ובתחרו האמתי.

ו - לכן, פאשר אנו מתקדמים לגוי הארץ הם דוחים אותנו
ומכרייתים אותנו להפריד מהם. אך קרה לנו מיום שגלוינו לבי
האומות, בכל תקופה שבעונותינו נשלנו ופצענו את החומר
המבדלת בינו לבין האומות, סבלנו הרבה מזigos שלא רצינו
קרכתיינו. ובמדה ששכחנו את ההבדל שבינו, בה במקה הופironו
הגוים. (26)

המקום אשר אתה עומד עליו אדמה קודש הוא. (ג' ח)
אל תאמר לכשאנה אשנה - אמרו ז'ל. כי האדם הושב בנפשו
לכשירחוב לו ד' את גבו וווטב מצבו, או יעסוק בתורה ובמצוות, אבל
לא בן עבשו כשהוא בצד ומצוקה.
ולזה אמר הכתוב, "כי המקום אשר אתה עומד עליו" היינו באותו
местב וכאותה שע, קודש הוא, אפשר שרצון ד' הוא דוקא בעבודה
මאותה שעה הדחוקה, וכבר אrole במד' פ"ח, הלמוד תורה
בצער נוטל אלף בשכחה שלא בצער נוטל מأتים. ולפום צער אןרא
אמרו ז'ל.

של געליך מעיל רגליך, כי המקום אשר אתה עומד
עליו אדמה קודש הוא. (ג' ח)

בכל מקום ובכל זמן יכול אדם להתקרב אל בוראו, לעבדו ולקיים
מצוותינו. עליו רק להשניהם שלא יהא דבר החוץ בין לבין הקב"ה, כאמור
הכתוב, כי עונותיכם מבדילים וגוי.
וזה שאמר הקב"ה למשה, של געליך מעיל רגליך, בולם זוקך אתה
להסוך את המחזיה המבדלת ביןך ובין המקום אשר אתה עומד עליו, כי
בכל המקום אשר אוכל אתשמי קודש הוא, אלא שצורך להסוך המסק
המבדיל, ועל האמר שיטים הראשונים היו טובים מלה, כי לא מהכמה
שאלתה על זה, וכל אדם חייב לומר, متى יביעו מעשי למעשי אבותינו,
החילוק הוא רק בעובי המחזיה המבדלת. אבל אם רק מסירים אותה או
מתגלת המקום בכלל זה והר קדשו וופעתו אורו, בעדות הכתוב, "כי המCKER
אשר אתה עומד עליו" בלשון הווה, בולם בכל מקום ובכל זמן קודש הוא,
אלא שצורך לקיים את ה"של געליך מעיל רגליך".

הנאי
Forst
הכזאת
הכזאת
הנאי
הנאי
הנאי
הנאי

הנאי
הנאי
הנאי

וראמר אל תקרב הולם של געליך מעל רגליך כי דמוקם אשר אתה עומד עליו
אדמת קדרת הוא (ג, ה).

במדרש רבתה, כל מקום שהשכינה נגלית אסור בנעילת הסנдел. וכן ביתוחט של געליך,
וכן הכהנים לא שמשו במקדש אלא יחפים.

ומנחת התמיד בזורעו ושם המשחה באפונגדתו, ואם תאמר שהיה קטן, [הינו שלא הייתה שורה ביזון, אך הי' הוא עצמו טוענן בידיו], אריביל, כתיב ונשיא נשיאי הלווי אלעזר בן אהרן, זוך הוכנים היה [נשיא נשאים]. ר' יהודה ברבי אמר, אמרכל היתה, ולמה נקרא שמו אמרכל שהיה מר על הכל, אלא שאין גודלה בפלטין של מלך, וכי' במדרש רבבה סוף פ' במדרב: ראה שורה שהיתה בידו ואת סבור מפני שהי אדם גדול הי' גותן לאחרים שיטענו כו', לאו, אלא הוא עצמו היה טוען שנאמר וכו', להודיעך שאין גואה לפני האלקים.

וכיוון שכבר נקבע לעיל שענין געילה המגעלים היא הוראה המראה על האדם שהוא שולט ומושל על כל סוג הבריאה מן הדומים והצומה עד בעלי החיה, זאת במקומות שנגנית השכינה, מקומו של ממש הקב"ה, שם אסור בגעילת הסנDEL המורה על שורה ומשלת, כי אסור להראות לפני הקב"ה שם שורה וגולה, וכמו שאמרו שאין גודלה בפלטין של מלך ואין גואה לפני המקומות.

הוגמא לזה, מה שאמרו בגמ' קידושים (מ"ג א') שאוריה החתי היה מורד במלכות, משום אמר לדוד המלך ואדוני יואב ועבדי אדוני חוננים על פני השدة, ופרש רשי', שקראו ליאוב אדון ובפני המלך, ככלומר משום שקרה אויריה ליאוב „אדון“ בפני המלך, זה בזה מורד במלכות, מפני שאסור להראות לפני המלך שום שורה ואדנות של אחרים, כמו כן כאן לעגנון געילה געלים המורה על שליטה וממשלה של האדם על הברואים,

יש ליתון טעם על איסור געילה הסנDEL במקומות שהשכינה נגלית, ע"פ מש"כ בטידור שער השם לבעל השלה"ה ויל (והובא בסידור נהרא השלים), וזה: ברכה זו שעשה לי כל צרכי כד לטיעלת מגעלת ברכה זו, וכבלתי ממורי הגאון לטיעלת מגותרש"ל שהענין הוא כפי מה שאמר דוד המלך ע"ה במעלת האדם, ותחסרו מעת מאלקים גור, ממשילו במעשה ידיך כל שתה תחת רגליו צונה ואלפים כולם וגור, הכוונה, כי הקב"ה בראה ד' מדרגות בעה"ז זו למעלה מזו || הא הדומם. ב) החזמה עולה עליו ויונק ממנו. ג) הבעלי חיים עולים על הצומה ואוכלים אותו. ד) חי מדבר, הוא האדם המושל בבעל חיים ואוכלים ומשתמש בהם ועולה, וזה כל שתה החת רגליו, ר"ל מאחר שמושל בבעל חיים צונה ואלפים מכ"ש שמושל בצומה ודום שתחתיים, נמצא שהכל תחת רגלי האדם, ושלוקה האדם העור מהבהמה לעשות מגעלים למدرك כף רגל, מראה ביוטר מבואר שהוא המושל והכל תחת רגליו ממש, ומצד הממשלה הזאת נמצא מבואר שנעשה לו כל הצריכים, שהרי מושל הוא בכל מה שיש בעולם, על כן כשוועל מגעלו מברך שעשה לי כל צרכי, עכ"ד; מבואר מות שנעילת המגעלים מורה על כת הממשלה של האדם, שהקב"ה המשילו לאדם על כל הרリアה לעשות בהם ברצונו לכל צרכי.

והנה בירושלים שבת (פ"י ה"ג) איתא:
אמרו על אלעזר בן אהרן הכהן שהיה עמוס בשמו המאור בימינו וקטרות הטעמים בשמאלו

על ר' ר' שני בן שמנונים שנה ונעל מנעלו, אר"ח חמוץ ושם שסתניامي בילדותי עמדו לי בעת זקונתי, ע"כ כיוון דעתת ה' משה רבינו ע"ה בן שמנונים שנה ולא ה'י

יכול לעמוד על רגלו אחת ולחלוץ מנעלו אלא שה'י צרך לישב (והא אמרין שבת צ"ב דמרע"ה הי' גבור אמרין אין השכינה שורה אלא על חכם גבור ועשיר, הינו שנעשה אח"כ), ע"כ כיוון דהמקום נעשה עבשין קודש כמו עוזרה, וקייל (סוטה מ') אין ישיבה בעורה אלא למלכי בית דוד בלבד, אמר לו הקב"ה אל תקרב הולם, פ' דאין אתה יכול לשחות פה כיון דעתה צרך לחוץ המגעלים, ואתה אסור לך לישב כאן כמו בעורה, כיוון דאין אתה מלך ע"כ, מוכח מהכתוב משלון אל תקרב הדוא רצחה לישב כאו ולחוץ המגעלים דהוא הי' רוצחה שאמרו לו אל תקרב הולם ודוו"ק).

וראמר אל תקרב הולם של געליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אתה עומדת עליו אדמת קודש הוא. ע"ש והנה במסכת זבחים ק"ב, ובמ"ר איתא אמר עללא ביקש משה מלכות ולא ניתנו לו רבנן אל תקרב הולם ואין הולם אלא מלכות ע"ש, יש להבין איך מוכח זאת מהכתוב גופא, וניל דהכי מוכח דלשון אל תקרב הולם פ' דאל יעמוד כאן עם המגעלים וירד מכאן ויחולץ, דאי לאו הכי לא היה לו לומר כי אם של נעל לחוד ודוי, ופי כי המקום גור, אדמת קודש הוא עיין ורמ"ז ויל, קשה דלמה ירד לחוץ הנעלים בכאן וישליךם הלהה למטה, אלא DIDOU דמשה רבינו ע"ה הי' עכשין בן שמנונים שנה, ואיתא בחולין) כ"ז ילד עד כמה א"ר אלעא אר"ח כל

אין התורה מספרת כיצד הגיע משה, המגולל אצל בת פרעה, זה אשר כל שעריו העולם הווה פתוחים לפניי, כדי החלטה לעזוב את מעמדו הרם, את "אפשרויותיו לעתיד מזהיר" וליחסה למבחן הצללים והנדכים, אשר על פי לודתו — אך לא לפני חינוכו ומונחתי חייו — הוא שיק אליהם. אין תורה מוגלה, אם היו אלה לבטים ממושכים ומלוחמות פנימיות כבדות, או אם החלטת פתאום — ומיד היה החלה איתה, אין הנאמר על המעבר ממבחן למבחן והוא פסוק אחד¹:

ב' יא וַיָּגֹדֵל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־אָחִיו
וַיֵּרֶא בְּסֶבֶלְתָּם — —

ואין ראייה זו ראייה לעניינים בלבד — שהרי מי מצרי ולא ראה סבלם של עברים נרדים בפרק? אלא ראייה זו ראיית הלב היא ובלשון רש"י:
נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם.²

1/1/1
8/12/1

ונסתכל עתה בפרקנו בפסוקים יא—כב, שם היחדים המספרים משחו על משה רבנו לפני התגלות ה', אליו בסנה, על משה האיש בטרם היותו לבבאי. מכל מעשייו בימי ילדותו ובחורותו — לפי המדרש בן עשרים היה בצעתו אל אחיו ויש אומרים בן ארבעים (שםות הרבה א, כ) — לא מסופרים לבו אלא שלושה מקירים בלבד, שלושה מעשים שעשה: שלוש פעמים הוא מתעורר בסכסוכים, שלוש פעמים הוא מצליח מיד עוסק. והסכסוכים האלה כל אחד מהם מייצג ארכיטיפוס:

הראשון: סכוך בין עברי לבן נכר;
השני: סכוך בין עברי לעברי;
השלישי: סכוך בין בן נכר לבן נכר —
ובשלושתם מתיצב משה לימיין הצדק.

וככל מקרה רביעי על כrho שיהיה חורה או על הטיפוס הראשון או על השני או על השלישי, והנה אילו סופר לנו רק מקרה ראשוני, היינו מפקפקים: ו王某 אין זה דרישת הצדק הדוחפת אותו למעשייה אלא רגש אהוה לבני עמו בלבד, שנאת הור העושק את עמו. ואילו טופר לנו גם המקרה השני, עדרין היה מקום למפקפק לטעון: ו王某 אין דוחפת אותו אלא גאה לאומית, התורתות של מי שאינו רוצה לדאות כיודר בתוך עמו? והנה בא המקרה השלישי, וכן גם העושק וגם העושק זרים לו, לא אחיהם ולא רעים, אף לא שכנים שגדל ביניהם, ואף על פי כן בראותו עול, קם ועשה מעשה, והתייצב לימיין הגראן.

ועוד חשיבות מיוחדת למקרה השלישי. לא אחת מצינו בספרוי המקרה, שرك העמידה והנסיו בפעם השנייה והשלישית יוכלו הוכיח מלאה על צדקה המנוסה. כי בעמוד המנוסה בפעם הראשונה בנסיון (הדורש אומץ לב, סיכון עצמי) עדרין ניתנה רשות למפקפק לומר: שמא מתוך אי ידיעת התוצאות עשה מעשהו, שמא מתוך אופטימות תמיימת הטוברת שכל עשרה טוב יבוא על שכרו, אולי אולם בהישנות ההודמנות, בدوا הנסיון שנית ושלישית ועדין עומד המנוסה בצדתו ועו רוחו, ולא בסוג מעמדתagi הרוי עתה יסתם פי המפקפקים בצדקה, כי עתה כבר ידע האיש מה תהיה התוצאות מעשו עברונו, ושכר מצוה איינו אלא מצוה, ולכן הפעם תוכית עמידתו בנסיון על צדיקותו.³ והנה משה רבנו בהתערבו בריב לא לו בראשונה ובשניה, אולי חשב שיש שכר לפועלתו, שיש הכרת טוביה בין אחיו, שיהיה פרי לעמלו. אבל הוא נכון, ששכרו מבפנים, מצד אחיו חוכמה וגוטה רוח, ("מי שמק") ומצד פרעה רדיות וסכנות מוות ("וישמע פרעה ויבקש המיתו"). שכרו היחידי — שעליו לברו מгалות גלות אחרית, הארץ גלות מוכרת שבת גדל, הארץ גלות זורה לו (ואולי זו ממשמעות הכל שבספק ב, כי אמר גר היהת בארץ ל Gangria). ומהו מה שעשה הראשון אשר עשה לאחר בריחתו בגאל הגנתו של החלש? בראותו עושק וועל אין הוא אומר כתובה על תרשוננות:
"עתה חכמתי, לא אעשה עוד", אלא הוא קם ומצליח עוסק מיד בעסק.

1/4

(9)

ה', ט/. ולא ישעו בדברי שקר.

ט' נא מילא ז

לאחר שקבלו ישראל מפרעה את השבת כיום מנוחה. הנה נציר נא לעצמנו מה היו עושים אחינו המודוכאים ביום מנוחה זה, כМОבן שהיו הולכים אל היישבה שלא פסקה מאבותינו והוא דורשים לפניהם. ונציר נא מה הייתה עיקר הדרשה, כМОבן לעודד את רוחם ושלא יקשו קושيا זו של צדיק ורע, לו, ולזה תיקן מרעיה מזמור זה ליום השבת, והיינו להגיד בברך חסידך ואמנתך בלילה, ככלומר אפלו בשעת תוקף הגלות שהוא דרומה ללילה עפ"כ עליינו לומר מה גדו מעשיך ה' מאד עמוקו מחשבותיך, שבפרא רשיים כמו עשב ויציצו כל פעלי און היינו רק להשמידם עד עד, והנה איביך יאבדו, יתפרקו כל פעלי און, ותרם קראים קרני, יוחבב עיני בשורי בקמים עלי מרים — אז תשמענה אוני "צדיק בתמר יפרח כארן לבכון ישגה", והכוונה הוא "להגיד כי ישך ד', ולא עולתה בו"⁴⁶.

ולפ"ז י"ל דגם ספר איוב, דאמרין נ' בכבא בתרא שם שם רבינו חבירו, נתחבר על דבר שאלה זו, להניח דעתם של בני ישראל בגנות מצרים שהיו מצערם בנידון זה של צדיק ורע לו רשות וטוב לו, וא"כ כל הספר יכולו הנהו מהמגילות שהיו משתמשין בהן בשבתו⁴⁷. ואפשר שכלי י"א המזמורים חברים משה בהיותו בארץ מצרים, והchein בינויהם גם שירים אחרים שתבו האגולה.

במדרש [שמורתה פרשה ה/אות י"ח]
איתא: מלמד שהו בידם מגילות שהו משחעשין בהם משבת לשבת לומר שהחדש ב"ה גואלן לפי שהו נוחין בשבת אמר להן פרעה תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ולא ישעו גוי אלא יהו משחauseין ואל יהו נפיישין ביום השבת עכ"ל. הנה לא מצינו בשום מקום מה היה מגילות אלו ומה עלה בסופן.

ועלה בדעתி לומר, הנה אם נדייק אל במזרור שיד ליום השבת [תהלים צ' ב' נוראה שלא נמצא שם שום זכר ליום השבת⁴⁸, ואדרבה בסוף המזרור [פסוק ט' ז'] ביאר לנו

שחכליות כוונת המזרור הו להגיד כי ישך ר' צורי [הנהן] ולא עולתה בו, וא"כ אין זו כוונת השבת. ונראה שמזמור זה היה אחד מהמגילות שהשתמשו בהן ביום השבת במצרים, והיינו אחר שפרעה הסכים לבקשתו של משה שיתן לישראל יום מנוחה, ובחר לו משה את יום השבת, סיידר משה לשיחאספו בני ישראל וישמשו במגילותיהם, אבל אחר שבא משה לפרט השילוח את בני ישראל גוז עלייהם שייששו עבודתם גם בשבת כדי שלא יוכלו להשחשע במגילותיהם. [ועיין להלן בפרשת ורא [ו' פ"ט] שביארתי שאפשר מטעם זה לא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, ועיי"ש].

ואחרי העיון נראה לי דמיון שמצוינו שמזמור שיד ליום השבת משה רבינו אמרו נ' כמש' ב' רשי' במסכת בבא בתרא [דף י"ד ע"ב ד"ה ועל ידי משה]: תפללה למשה [תהלים צ'] וכל י"א מזמורים כסדרן עכ"ל, א"כ יש לומר דמזמור זה היה א' מהמגילות הדן בעניין של רשות וטוב לו וצדיק ורע לו, זואימת עמדה שאלה זו בכל תפפה, כМОבן כי אחרי שראו בני ישראל בעיניהם את ענייני הכבוד סביבם ובכל פעם שהיה חוטאין שהיה בא תיכף העונש איז לא היה מקום לשאלת זו, ועל כרחך בשעה שבו בני ישראל במצרים והיו רואין בעיניהם כי צדיקים הם לעומת המצרים וסוף דבר המצרים משחעדין בהם, ואיז אדון הנכאים נדקק לשאלת זו. וכן